

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU
(SEMINÁŘŮ A STUDIJNÍCH INSTITUTŮ)

VYCHOVÁVAT SPOLEČNĚ V KATOLICKÉ ŠKOLE

POSLÁNÍ SDÍLENÉ ZASVĚCENÝMI
OSOBAMI A VĚŘÍCÍMI LAIKY

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE
PRAHA 2008
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

VYCHOVÁVAT SPOLEČNĚ V KATOLICKÉ ŠKOLE

POSLÁNÍ SDÍLENÉ ZASVĚCENÝMI
OSOBA MI A VĚŘÍCÍMI LAIKY

Úvod

1. Překotný a někdy protikladný vývoj v naší době podněcuje k výzvám, které oslovují prostředí školy. Nutí k nacházení vhodných odpovědí nejen na úrovni obsahu a vyučovacích metod, ale i v rovině *zkušenosti se společenstvím*, která charakterizuje výchovnou a vzdělávací činnost. Důležitost těchto výzev se projevuje v kontextu *společenské, kulturní a náboženské složitosti*, v níž konkrétně vyrůstají mladé generace a která významně ovlivňuje jejich život. Jedná se o značně rozšířené jevy, jako je nezáměr o základní pravdy lidského života, individualismus, morální relativismus a utilitarismus, které doléhají především na bohaté a rozvinuté společnosti. K nim se přidávají i rychlé strukturální změny, globalizace a používání nových technik v oblasti informací, které mají stále větší dopad na každodenní život i na průběh vzdělávání. Proces rozvoje zároveň rozšiřuje rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi, zvyšuje fenomén migrace, a tak zdůrazňuje rozdíly v identitě a kultuře na témže území s příslušnými důsledky týkajícími se integrace. Ve společnosti, jež je zároveň globální i diversifikovaná, místní i celoplanetární, kde se vyskytují různé protikladné způsoby interpretace světa a života. Mladí jsou stavěni před různé hodnotné či bezcenné výzvy, stále více stimulující, ale současně stále méně sdílené. K tomu se přidávají těžkosti vyplývající z problému stability rodin, ze situací nedostatku a chudoby, které v citlivém období růstu a dozrávání vytvářejí značnou dezorientaci v existenciální i afektivní rovině, a vystavují je nebezpečí, že se nechají „zmítat a strhovat větrem kdejakého učení“ (Ef 4, 14).

2. V tomto kontextu se jeví jako zvláště důležité nabídnout mladým školní formaci, která by se neredukovala jen na individualistickou a nástrojově orientovanou službu směřující k dosažení kvalifikace. Je třeba, aby kromě získávání znalostí studenti měli zkušenost silného sdílení se svými vychovateli. Pro úspěšnou realizaci této zkušenosti musí být vychovatelé otevřenými a dobře připravenými partnery v rozhovoru, schopni vzbuzovat nejlepší energie studentů a nasmě-

rovat je k hledání pravdy a smyslu existence, k pozitivnímu utváření sebe a svého života s cílem integrální formace. Mimo jiné „není možná [...] pravá výchova bez světla pravdy.“¹

3. Tato perspektiva vyzývá všechny školské instituce, ale bezprostředněji katolickou školu, která stále věnuje pozornost prostředkům formujícím společnost, neboť „problém vzdělání byl vždy úzce spjat s posláním církve“.² Na tomto poslání se katolická škola zúčastňuje jako skutečný církevní subjekt svou výchovnou službou oživanou duchem evangelia. Věrná svému poslání se stává „místem integrální výchovy lidské osoby prostřednictvím jasného výchovného projektu, který má svůj základ v Kristu“,³ orientovaném na vytváření syntézy mezi vírou, kulturou a životem.

4. Projekt katolické školy je přesvědčivý pouze tehdy, pokud ho uskutečňují lidé hluboce motivovaní tím, že jsou svědky živého setkání s Kristem, v němž jediném „se opravdu vyjasňuje tajemství člověka“.⁴ Jedná se o lidi, kteří se *jako jednotlivci i jako společenství nacházejí ve spojení s Pánem*, jehož přijímají jako základ a trvalé pouto svých meziosobních vztahů a vzájemné spolupráce mezi vychovatelem a studentem.

5. Vytváření pravého *společenství vychovatelů*, budovaného na základě sdílených programových hodnot, představuje pro katolickou školu náročný úkol. Účastní se ho žáci i vyučující pocházející z různých kulturních i náboženských prostředí a to představuje zvýšený nárok na rozlišování a doprovázení. Vypracování sdíleného projektu se stává nevyhnutelnou výzvou, která musí vést katolickou školu, aby se kvalifikovala jako místo zkušenosti s církví. Spojující síla

¹ BENEDIKT XVI. Zahajovací projev Setkání Římské diecéze o rodině a křesťanském společenství (6. června 2005). AAS 97 (2005), 816.

² JAN PAVEL II. *Projev v UNESCO* (2. června 1980), č. 18. AAS 72 (1980), 747.

³ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola na prahu třetího tisíciletí* (28. prosince 1997), č. 4.

⁴ II. Vatikánský koncil. Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (7. prosince 1965), č. 22. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

projektu a vztahové potenciality se odvozují z určitého rámce hodnot a ze *společenství života*, které jsou zakořeněny v samotné příslušnosti ke Kristu a v uznání evangelních hodnot, přijímaných jako výchovné normy, motivační pohnutky a zároveň konečné cíle průběhu školní výchovy a vzdělávání. Stupeň účasti na něm jistě může být rozdílný s ohledem na vlastní osobní historii, ale to vyžaduje od vychovatelů nasazení pro trvalou i vlastní formaci ve vztahu k volbě kulturních a životních hodnot, které se mají ve společenství vychovatelů zpřítomňovat.⁵

6. Poté co Kongregace pro katolickou výchovu už pojednala ve dvou příslušných dokumentech o tématu identity a poslání katolického laika a zasvěcených osob ve škole, v předkládaném dokumentu uvažuje o pastoračních aspektech spolupráce věřících laiků a zasvěcených osob⁶ na témž vzdělávacím poslání. Setkává se v něm volba věřících laiků žít své úkoly při výchově „jako osobní povolání v církvi, a ne pouze jako vykonávání profese“⁷ s volbou zasvěcených osob jakožto povolaných „žít evangelní rady a přinášet humanismus blahoslavenství do oblasti výchovy, vzdělávání a do školy“.⁸

7. Tento dokument navazuje na předcházející texty Kongregace pro katolickou výchovu týkající se výchovy a školy⁹ a jasně si uvědomu-

⁵ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola* (19. března 1977), č. 32. Praha: ČBK, 1994.

⁶ Předkládaný dokument se vztahuje na kněze, řeholnice a řeholníky a lidi, kteří si v různých formách zasvěcení volí život v následování Krista, aby se mu věnovali s nerozděleným srdcem (srov. JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě *Vita consecrata* (25. března 1996), č. 1–12. Praha: Zvon, 1996.

⁷ KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře* (15. října 1982), č. 37. Praha: ČBK, 2003.

⁸ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Zasvěcené osoby a jejich poslání ve škole* (28. října 2002), č. 6; srov. JAN PAVEL II. *Vita consecrata*, č. 96.

⁹ *Katolická škola* (19. března 1977), *Svědectví katolického laika ve škole o víře* (15. října 1982), *Výchovné orientace o lidské lásce. Směrnice k sexuální výchově* (1. listopadu 1983), *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole* (7. dubna 1988), *Katolická škola na prahu třetího tisíciletí* (28. prosince 1997), *Zasvěcené osoby a jejich poslání ve škole. Reflexe a směrnice* (28. října 2002).

je rozdílné situace, v nichž se nacházejí katolické školské instituce v různých oblastech světa. Chce obrátit svoji pozornost ke třem základním aspektům, které se týkají spolupráce mezi věřícími laiky a zasvěcenými osobami v katolické škole: společenství při výchovném a vzdělávacím poslání, potřebná cesta formace ke společenství pro sdílení výchovného a vzdělávacího poslání, a konečně otevřenost vůči ostatním jako plod společenství.

I. SPOLEČENSTVÍ PŘI VÝCHOVNÉM A VZDĚLÁVACÍM POSLÁNÍ

8. Každá lidská bytost je povolána ke společenství na základě své přirozenosti, stvořené k obrazu Božímu a k jeho podobě (srov. Gn 1, 26–27). V perspektivě biblické antropologie člověk tedy není izolovaným jedincem, ale osobou, tj. bytím, které má ve své podstatě vztahový charakter. Společenství, k němuž je člověk povolán, vždy zahrnuje dvojí rozměr: vertikální (společenství s Bohem) a horizontální (společenství mezi lidmi). Jako podstatné se jeví přijmout to, že společenství je Božím darem, plodem Božské iniciativy, završené ve velikonočním tajemství.¹⁰

Církev jako tajemství společenství a poslání

9. Původní Boží plán byl narušen hříchem, který narušil veškeré vztahy: mezi člověkem a Bohem i mezi lidmi navzájem. Avšak Bůh nezanechal člověka v jeho samotě. Když se naplnil čas, poslal svého Syna Ježíše Krista jako Spasitele,¹¹ aby člověk mohl znovu nalézt v Duchu Svatém plné společenství s Otcem. Společenství s Trojicí, které bylo umožněno setkáním s Kristem, pak spojuje lidi navzájem.

10. Když křesťané hovoří o *společenství*, mají na mysli Kristem zjevené věčné tajemství společenství lásky a samotný život Boha v Trojici. Zároveň se tím říká, že křesťan má spoluúčast na tomto společenství v Kristově těle, kterým je církev (srov. Flp 1, 7; Zj 1, 9). Společenství je tedy „podstatou“ církve, základem a zdrojem jejího poslání, jak být ve světě „domovem a školou společenství“,¹² aby mohla vést všechny muže a ženy ke stále hlubšímu vstupování do společenství Boží Trojice. Zároveň vede k šíření a upevňování vnitř-

¹⁰ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Dopis biskupům katolické církve *Communio in notio* (28. května 1992), č. 3b. AAS 85 (1993), s. 836.

¹¹ Srov. Římský misál. Čtvrtá eucharistická modlitba.

¹² JAN PAVEL II. Apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte* (6. ledna 2001), č. 43. Praha: ČBK, 2001.

ních vztahů v lidském společenství. V tomto smyslu „církve je jako lidská rodina, ale je zároveň i velkou rodinou Boží, jejímž prostřednictvím Bůh utváří prostor společenství a jednoty napříč všemi kontinenty, kulturami a národy.“¹³

11. Z toho vyplývá, že v církvi, jakožto *ikoně vtělené Boží lásky*, jsou společenství a poslání mezi sebou hluboce spojeny, vzájemně se pronikají a podmiňují, takže společenství je zároveň zdrojem a také plodem poslání; společenství je misionářské a poslání je adresováno společenství.¹⁴

Vychovávat ve společenství a ke společenství

12. Právě proto, že výchova a vzdělání směřují k tomu, aby učinily člověka více člověkem, mohou se autenticky uskutečňovat jen v kontextu vytvářejícím vztah a společenství. Není náhodou, že první a původní prostředí pro výchovu je tvořeno přirozeným společenstvím rodiny.¹⁵ Škola je pak postavena vedle rodiny. Je vnímána jako prostor pro výchovu, vzdělání a vytváření společenství, který organicky a záměrně podporuje její výchovné úsilí podle principu subsidiarity.

13. Katolická škola, která je charakterizována v první řadě jako vzdělávací a výchovné společenství, se utváří jako škola *pro osobu* a škola *osob*. Směřuje totiž k utváření osoby *v integrační jednotě jejího bytí*, vstupuje s nástroji pro výuku a učení tam, kde se vytvářejí kritéria pro posuzování, rozhodující hodnoty, zájmové body, myšlenkové linie, inspirativní zdroje a životní modely.¹⁶ Ale především ji zahrnuje do dynamiky meziosobních vztahů, které vytvářejí a oživují školní společenství.

¹³ BENEDIKT XVI. *Homilie při modlitební vigílii v Marienfeldu* (20. srpna 2005). AAS 97 (2005), 886.

¹⁴ Srov. JAN PAVEL II. Posynodální apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě *Christifideles laici* (30. prosince 1988), č. 32. Praha: Zvon, 1990.

¹⁵ Srov. II. Vatikánský koncil. Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis* (28. října 1965), č. 3. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995; CIC, kán. 793 a 1136.

¹⁶ Srov. PAVEL VI. Apoštolská exhortace Hlásání evangelia *Evangelii nuntiandi* (8. prosince 1975), č. 19. Praha: Zvon, 1990.

14. Na druhé straně toto společenství, z důvodu své identity a svého zakořenění v církvi, musí usilovat o vytváření křesťanského společenství, čili o společenství víry, která je schopná budovat stále hlubší vztahy společenství, jež jsou samy o sobě výchovné. Právě přítomnost a život výchovného a vzdělávacího společenství, v němž se všichni jeho členové podílejí na bratrském společenství, napájeném živoucím vztahem s Kristem a církví, vytváří z katolické školy prostředí pro autenticky církevní zkušenost.

Zasvěcené osoby a věřící laici společně ve školách

15. „Jedním z plodů nauky o církvi jakožto společenství je v posledních letech i skutečnost, že si různé části církve uvědomily, že mohou a musí spojovat své síly, aby se ve vzájemné spolupráci a výměně darů účinněji podílely na misijním díle církve. Tak se stává obraz samotné církve zřetelnějším a čitelnějším a díky společnému sdílení rozličných darů je možno účinněji odpovídat na velké výzvy naší doby.“¹⁷ V tomto církevním kontextu nabývá poslání katolické školy, prožívané jako konstituované společenství mezi zasvěcenými osobami a věřícími laiky, celkem zvláštního významu a ukazuje bohatství, jež je třeba umět uznat a rozvíjet. Toto poslání vyžaduje od všech členů společenství vychovatelů vědomí, že nezbytná zodpovědnost při vytváření originálního křesťanského stylu náleží vychovatelům jako osobám i jako společenství. Vyžaduje od nich, aby byli svědky Ježíše Krista a aby ukazovali, že křesťanský život všem přináší světlo a smysl. Tak jako je zasvěcená osoba povolána, aby svědčila o svém specifickém povolání životem společenství a lásky¹⁸ a byla ve školním společenství znamením, pamětí a proroctvím evangelních hodnot,¹⁹ tak i od laického vychovatele se žádá, aby skuteč-

¹⁷ JAN PAVEL II. *Vita consecrata*, č. 54. Pro spolupráci mezi věřícími laiky a zasvěcenými osobami viz také č. 54–56.

¹⁸ Srov. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista. Obnovené úsilí zasvěceného života v třetím tisíciletí* (14. června 2002), č. 28. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003.

¹⁹ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Zasvěcené osoby a jejich poslání ve škole*, č. 20.

ňoval „své poslání v církvi tím, že žije ve víře své civilní povolání v společenské struktuře školy“.²⁰

16. Toto společenství se stává skutečně účinným tím, že se i v rámci společenství vychovatelů katolické školy prosazuje *spiritualita společenství*, která byla označena jako velká perspektiva otevírající se před církví třetího tisíciletí. „Spiritualita společenství znamená též schopnost vnímat v rámci hluboké jednoty tajemného těla církve každého bratra ve víře jako někoho, kdo „mi patří“,“²¹ a jako schopnost křesťanského společenství vytvořit prostor pro všechny dary Ducha²² ve vztahu vzájemnosti mezi různými povoláními v církvi. I v tomto specifickém výrazu církve, kterým je katolická škola, se musí spiritualita společenství stávat duchem společenství vychovatelů, kritériem pro plné církevní hodnocení jejich členů a základním orientačním bodem pro uskutečňování autenticky sdíleného poslání.

17. V katolických školách, které se zrodily z řeholních rodin, diecézí, farností či věřících laiků, mezi nimiž je dnes patrná přítomnost církevních hnutí, se spiritualita společenství musí vyjadřovat postojem výrazného evangelního bratrství mezi osobami, které se řídí příslušnými spiritualitami zasvěceného života, spiritualitami hnutí a nových církevních komunit, i mezi ostatními věřícími pracujícími ve škole. Tímto způsobem společenství vychovatelů vytváří prostor pro dary Ducha Svatého a uznává rozdílnosti jako bohatství. Ryzí církevní zralost, živená setkáním s Kristem ve svátostech, umožní v tradičních i nových formách posoudit, jakými jsou církví uznaná hnutí, jež „dodávají církvi životaschopnost, která je Božím darem“²³ pro celé školské společenství i pro samotný výchovný a vzdělávací proces.

18. Katolické profesní asociace vytvářejí další instanci „společenství“; jsou strukturovanou pomocí vzdělávacímu poslání a prostorem

²⁰ KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*, č. 24.

²¹ JAN PAVEL II. *Novo millennio ineunte*, č. 43.

²² *Srov. tamtéž*, č. 46.

²³ *Tamtéž*, č. 46.

pro dialog mezi rodinami, teritoriálními institucemi a školou. Takové asociace s jejich členěním na místní, národní a mezinárodní úrovni jsou bohatstvím, které přináší zvláště plodný přínos pro svět vzdělávání na motivační a profesionální úrovni. Mnohé asociace sdružují vyučující a zodpovědné z katolických škol i z jiných školských prostředí. Díky různorodé příslušnosti svých členů mohou vykonávat důležitou funkci v dialogu a spolupráci mezi různými institucemi spojenými tímž vzdělávacím cílem. Tyto asociace mají sledovat měnící se situace a přizpůsobovat jim svou strukturu a činnost a zůstat i nadále účinnou a výraznou složkou výchovného a vzdělávacího sektoru. Musí také zintenzivňovat vzájemnou spolupráci, především pro dosažení společných cílů, a to za plného respektování hodnoty a specifčnosti každé asociace.

19. Kromě toho je zásadně důležité, aby služba asociací čerpala svůj impuls z plné účasti na pastorační aktivitě církve. Biskupským konferencím a jejich sdružením v rámci kontinentů je svěřena úloha napomáhat v rozvíjení specifčnosti každé asociace, usnadňovat a povzbuzovat koordinovanou činnost v školském sektoru.

II. CESTA FORMACE PRO VÝCHOVU VE SPOLEČENSTVÍ

20. Výchova a vzdělání mladých generací ve společenství a ke společenství je v katolické škole závažným úkolem, při němž se neimprovizuje. Musí být vhodně připraven za podpory počátečního i trvalého formačního projektu, který je schopen odpovědět na momentální výzvy pro výchovu a nabídnout co nejúčinnější nástroje, aby se jim dalo čelit v rámci sdíleného poslání. To vyžaduje od vychovatelů schopnost učit se a rozvíjet znalosti, obnovovat a aktualizovat metodologii, ale žádá se též jejich duchovní a náboženská formace a formace ke sdílení. Je to zvláště důležité v kontextu dnešní doby, kdy je třeba odpovídat na požadavky trvale a rychle se měnícího světa, v němž je výchova a vzdělání stále obtížnější.

Profesionální formace

21. Jedním ze základních požadavků vychovatele v katolické škole je solidní profesionální formace. Špatná kvalita výuky zaviněná nedostatečnou profesionální formací nebo nevhodnými pedagogickými metodami se nutně odráží na účinnosti celkové formace studenta a na kulturním svědectví, které má vychovatel poskytovat.

22. Profesionální formace vychovatele zahrnuje širokou škálu kulturních, psychologických a pedagogických schopností, které jsou charakterizovány autonomií, schopností plánovat a hodnotit, tvořivostí, otevřeností pro inovaci, schopností modernizovat, zkoumat a experimentovat. Vyžaduje též kapacitu propojovat profesionální schopnosti s výchovnou motivací a klást zvláštní pozornost na dovednost navazovat vztahy, jak to dnes vyžaduje stále více kolegiální charakter výkonu učitelské profese. Mimoto žáci a jejich rodiny očekávají a přejí si, aby byl vychovatel vstřícným a připraveným partnerem v rozhovoru, schopným motivovat mladé ke komplexní formaci, vzbuzovat a usměrňovat jejich nejlepší síly k pozitivnímu

utváření sebe sama, svého života a být seriózním a důvěryhodným svědkem té zodpovědnosti a naděje, kterou škola dluží společnosti.

23. Trvalá a rychlá proměna, kterou prochází dnešní člověk a společnost ve všech oblastech, způsobuje rychlé zastarávání získaných znalostí a vyžaduje nové přístupy a metody. Od vychovatele se vyžaduje stálá aktualizace znalostí v předmětech, které vyučuje, a pedagogických metod, které používá. Povolání pedagoga vyžaduje schopnost rychlé a neustálé obnovy a přizpůsobivosti. Nestačí tedy dosáhnout pouze na začátku dobré úrovně přípravy, ale je ji třeba udržovat a zvyšovat cestou trvalé formace. Kromě toho trvalá formace díky různosti aspektů, které zahrnuje, vyžaduje neustálé osobní i společné hledání způsobů jejího uskutečňování, jakož i průběh, který se sdílí a rozvíjí také na základě výměny a konfrontace mezi zasvěcenými a laickými vychovateli v katolické škole.

24. Usilovat pouze o profesionální zdokonalení v úzkém slova smyslu není dostačující. Propojení mezi vírou, kulturou a životem, které mají uskutečňovat vychovatelé v katolické škole, se totiž realizuje prostřednictvím integrace různých obsahů lidského vědění, specifikovaného v různých oborech, ve světle evangelního poselství a skrze rozvoj ctností, které charakterizují křesťana.²⁴ To vyžaduje od katolických vychovatelů, aby v nich dozrávala zvláštní citlivost ve vztahu k osobě, kterou mají učit, a aby dokázali zachytit spolu s požadavkem růstu znalostí a schopností také potřebu lidského růstu. To od vychovatelů vyžaduje, aby věnovali „druhému pozornost, jak jim to vnuká jejich srdce, a to takovým způsobem, aby ti druhí zakoušeli bohatství jejich lidskosti.“²⁵

25. Proto katoličtí vychovatelé potřebují „také a především ‚formaci srdce‘. Je třeba přivádět je k onomu setkání s Bohem a Kristem, které by v nich probouzelo lásku a otevíralo jejich duši druhému“ tak, že učiní ze svého vychovatelského úkolu „důsledek vyplývající z jejich

²⁴ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola*, č. 37.

²⁵ BENEDIKT XVI. Encyklika *Deus caritas est* (25. prosince 2005), č. 31. Praha: Paulínky-ČBK, 2006.

víry, která se stává činnou v lásce (srov. Gal 5, 6).²⁶ Totiž také „péče o poučení je láska“ (Mdr 6, 17). Jedině tak budou moci učinit ze svého vyučování školu víry a předávání evangelia, jak to vyžaduje výchovný projekt katolické školy.

Teologická a duchovní formace

26. Předávání křesťanského poselství prostřednictvím výuky zahrnuje vědomosti o pravdách víry a principech duchovního života, které vyžadují trvalé sebezdokonalování. Proto je potřebné, aby vychovatelé katolické školy, zasvěcení i laici, procházeli vhodnou teologickou formací.²⁷ To napomůže lepšímu propojení inteligence víry s profesionálním nasazením a s křesťanským jednáním. Spolu s teologickou formací je potřeba, aby se vychovatelé věnovali i své duchovní formaci, aby rostl jejich vztah s Ježíšem Kristem a aby se formovali podle něho jakožto Učitele. V tomto smyslu se formační cesta laiků i zasvěcených musí začleňovat do procesu utváření osoby ke stále větší podobnosti s Kristem (srov. Řím 8, 29) a do utváření společenství vychovatelů okolo Krista Učitele. Katolická škola si je vědoma toho, že společenství, které vytváří, se musí trvale živit zdroji, od nichž odvozuje důvod své existence, a konfrontovat se s nimi: se spasitelským Božím slovem v Písmu svatém a s Tradicí, prvořadě liturgickou a svátostnou, osvěcovanou Učitelským úřadem církve.²⁸

Příspěvek zasvěcených osob ke sdílené formaci

27. Zasvěcené osoby vyznáváním evangelních rad ukazují, že žijí život pro Boha a z Boha, a stávají se konkrétním svědectvím lásky Trojice, aby lidé mohli zachytit přitažlivost Božské krásy. Prvním a originálním příspěvkem ke sdílenému poslání je evangelní radikalita života zasvěcených osob. Z důvodu svého povolání disponují

²⁶ *Tamtéž.*

²⁷ Srov. KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*, č. 60.

²⁸ Srov. II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* (18. listopadu 1965), č. 10. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

teologickou a duchovní průpravou, která je zaměřena na tajemství Krista žijícího v církvi a musí neustále pokračovat v souladu s církví, jež kráčí dějinami směrem k „celé pravdě“ (Jan 16, 13). V této výlučně církevní dynamice jsou zasvěcené osoby také vyzývány k tomu, aby sdílely plody své formace rovněž s laiky, především s těmi, kteří se cítí být povoláni, aby žili specifické aspekty, momenty spirituality a poslání daného institutu.²⁹ Tímto způsobem instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života angažované ve výchově dokáží zajistit nezbytnou otevřenost k církvi a zachovat živého ducha zakladatelek a zakladatelů, a tak obnovit především jeden zvlášť cenný aspekt z tradice katolické školy. Už od počátku totiž zakladatelky a zakladatelé věnovali zvláštní pozornost *formaci těch, kdo formují*, a vynakládali na ni ty nejlepší síly. Taková formace, stejně jako tehdy, není dnes zaměřena jen na upevnění profesionálních schopností, ale především na zdůraznění rozměru povolání u učitelské profese, čímž se přispívá k dozrávání mentality inspirované evangelními hodnotami podle specifických rysů poslání daného institutu. Z toho důvodu „jsou zvláště plodné ty formační programy, které zahrnují periodické studijní, modlitební či rozjímavé kurzy o jeho zakladateli, o charismatu a o konstituci.“³⁰

28. V mnoha řeholních institutech existuje již delší dobu sdílení výchovného poslání s laiky, které se narodilo s řeholním společenstvím činným ve školách. Rozvoj „duchovních rodin“, skupin „přidružených laiků“ i jiných forem, které umožňují věřícím laikům čerpat z duchovní a apoštolské plodnosti původního charismatu, se jeví jako pozitivní a velmi nadějný prvek pro budoucnost katolického vychovatelského poslání.

29. Je téměř nadbytečné zmiňovat, že v perspektivě církve-společenství se formační programy ke sdílenému poslání a k životu s laiky

²⁹ Srov. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista*, č. 31.

³⁰ KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Bratrský život ve společenství* (2. února 1994), č. 45.

ve světle vlastního charismatu mají plánovat a zavádět i tam, kde jsou povoláni k zasvěcenému životu početná.

Příspěvek laiků ke sdílené formaci

30. I laici jsou vyzýváni, aby hlouběji poznávali své povolání jako vychovatelé v katolické škole, a zároveň ve společenství se zasvěcenými osobami jsou povoláni k tomu, aby přinášeli do formačního procesu originální a nezastupitelný příspěvek jako samostatné subjekty v církvi. To v sobě zahrnuje, že objeví a budou žít ve svém životě laika [...] specifické a „nádherné“ povolání uvnitř církve,³¹ povolání „hledat Boží království tím, že se zabývají časnými věcmi a upravují je podle Boha“.³² Jakožto vychovatelé jsou povoláni k tomu, aby žili „ve víře své civilní povolání v společenské struktuře školy. To vše s největší možnou profesionální kvalifikací a s apoštolskou vizí, která se inspiruje pohledem víry s cílem dosáhnout ucelené formace člověka.“³³

31. Je důležité zdůraznit, že svěbytný příspěvek, který mohou přinést laičtí vychovatelé pro průběh formace, pramení z jejich sekulární povahy, která je činí zvláště schopnými zachytit „znamení doby“.³⁴ Tím, že žijí v běžných podmínkách rodiny a společnosti, mohou pomáhat celému společenství vychovatelů přesněji rozlišovat evangelní hodnoty od hodnot opačných, jež jsou v těchto znameních obsaženy.

32. S postupným dozráváním svého církevního povolání jsou si laici stále více vědomi svého výchovného poslání v církvi. Zároveň jsou vedeni k tomu, aby sehrávali aktivní úlohu také v duchovním oživo-

³¹ Srov. KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*, č. 7.

³² II. Vatikánský koncil. Věřoucí konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964), č. 31. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

³³ KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*, č. 24.

³⁴ II. Vatikánský koncil. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, č. 4.

vání společenství, které budují společně se zasvěcenými. „Společenství a vzájemnost nejsou v církvi nikdy jednosměrné.“³⁵ Jestliže totiž v jiných dobách to byli především kněží a řeholníci, kdo duchovně živili a vedli laiky, dnes může nastat to, že „laici zase musí pomáhat kněžím a řeholníkům na jejich duchovní cestě“.³⁶

33. Věřící laici a zasvěcené osoby zaměřené na formaci budou sdílením života modlitby a vhodnou formou i života společenství posilovat svou reflexi, smysl pro bratrství a pro velkorysou odevzdanost. Na této společné cestě katecheticko-teologické a duchovní formace můžeme vidět tvář církve, která představuje tvář Krista tím, že se v bratrském společenství modlí, naslouchá, učí a vyučuje.

Formace k duchu společenství při výchově a vzdělávání

34. Katolická škola už svou samotnou povahou vyžaduje přítomnost a nasazení vychovatelů, kteří jsou nejen kulturně a duchovně formováni, ale vědomě orientováni na rozvoj své společné výchovné činnosti v autentickém duchu církevního společenství.

35. Vychovatelé jsou povoláni, aby i prostřednictvím formačního procesu vytvářeli vztahy podle ducha společenství, a to jak na úrovni profesionální, tak i osobní a duchovní. To pro každého znamená, aby uvnitř samotného společenství vychovatelů zaujímal postoj ochoty, přijetí a hlubokého vzájemného sdílení, soudržnosti a bratrského života. Podobenství o hřivnách (Mt 25, 14–30) může napomoci k pochopení, že každý je povolán k tomu, aby činil plodnými své osobní dary a při sdílení výchovném a vzdělávacím poslání přijímal bohatství toho druhého.

36. Sdílené poslání je kromě jiného obohacováno rozdílnostmi, jejichž nositeli jsou zasvěcené osoby i laici tam, kde se výrazy různých charismat sbíhají v jednotě. Tato charismata nejsou ničím jiným než

³⁵ KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Znovu začít od Krista*, č. 31.

³⁶ JAN PAVEL II. *Christifideles laici*, č. 61.

různými dary, jimiž tentýž Duch obohacuje církve a svět.³⁷ Proto se v katolické škole „vzájemnost povolání, která je odmítá stavět proti sobě do opozice či je nerozlišovat, stává zvláště plodnou perspektivou pro obohacení církevní valence společenství vychovatelů. Různá povolání [...] jsou rozličnými a vzájemně souvztažnými cestami a přispívají k plnému uskutečnění charismatu všech charismat – lásky.“³⁸

37. Společenství vychovatelů katolické školy je složeno z různých osob a povolání, které jsou však oživovány týmž duchem společenství, a směřují k vytváření stále hlubších vztahů společenství, jež samy o sobě vychovávají. Právě tím „vyjadřuje různost a krásu rozličných povolání a jejich plodnost na úrovni výchovné a pedagogické, aby byla přínosem pro život školy.“³⁹

Svědectví a kultura společenství

38. Taková plodnost se vyjadřuje především ve svědectví dávaném samotným společenstvím vychovatelů. Výchova ve škole jistě probíhá a završuje se výukou, která je nástrojem pro předávání myšlenek a přesvědčení; v tomto smyslu „slovo je mistrovskou cestou při výchově myslí“.⁴⁰ To však neznamená, že výchova a vzdělávání se neuskutečňuje i v jiných situacích života ve škole. Vyučující i každý člověk, který žije a pracuje v školském prostředí, vychovává, anebo může také nevychovávat, svým slovním i mimoslovním projevem. „Ve výchovné a vzdělávací činnosti, a zvláště při výchově k víře, která je vrcholem formace člověka a jeho nejvlastnějším horizontem, má ústřední místo konkrétní obraz svědka.“⁴¹ „To vyžaduje

³⁷ Srov. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOSTOLSKÉHO ŽIVOTA. *Bratrský život ve společenství*, č. 45

³⁸ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Zasvěcené osoby a jejich poslání ve škole*, č. 21.

³⁹ *Tamtéž*, č. 43.

⁴⁰ BENEDIKT XVI. *Projev k představitelům některých muslimských komunit* (20. srpna 2005). AAS 97 (2005), s. 918.

⁴¹ BENEDIKT XVI. *Zahajovací projev církevního shromáždění Římské diecéze o rodině a křesťanském společenství* (6. června 2005). AAS 97 (2005), s. 815.

více než kdy jindy, aby svědectví živené modlitbou vytvářelo vsehahrnující kontext každé katolické školy. Vyučující jakožto svědkové odpovídají na naději, která živí jejich život (srov. 1 Petr 3, 15) tím, že žijí pravdy, jež předkládají svým žákům ve stálém odkazu na toho, s nímž se setkali a jehož nepochybnou dobrotu s radostí přejali jako svůj vzor. Říkají tedy se sv. Augustinem: „My, kdo hovoříme, a vy, kdo nasloucháte, poznejme, že jsme žáky jednoho učitele“ (*Kázání*, 23, 2).⁴² Ve společenství vychovatelů má tedy styl života velký vliv, především tehdy, jestliže zasvěcené osoby a laici pracují společně a plně sdílejí úkol budovat ve škole „prostředí oživené evangelijním duchem svobody a lásky“.⁴³ To od každého vyžaduje, aby přinášel specifický dar svého povolání pro vytváření rodiny vedené láskou a duchem blahoslavenství.

39. Když katolické společenství vychovatelů o společenství zároveň svědčí, je schopno *formovat ke společenství*, které je darem shůry, a oživuje projekt formace k soužití a k přijetí. Nejen že pěstuje v žácích kulturní hodnoty, které pramení z křesťanského pohledu na skutečnost, ale každého z nich začleňuje do života společenství, kde se hodnoty zprostředkují autentickými meziosobními vztahy mezi různými členy, které ho tvoří, i jejich osobním a společným přijímáním. Tímto způsobem život společenství vychovatelů na sebe bere hodnotu výchovného principu a paradigmatu, který orientuje svoji formační činnost na službu pro uskutečňování kultury společenství. Proto katolické školské společenství prostřednictvím nástrojů výuky a učení „nepředává tedy kulturu jako nástroj moci a panování, nýbrž jako prostředek komunikace a schopnosti naslouchat lidem, událostem a věcem.“⁴⁴ Tento princip utváří každou vyučovací školní aktivitu i mimoškolní činnosti, jako je sport, divadlo a sociální práce, které napomáhají tvořivému přístupu žáků a jejich sdružování.

⁴² BENEDIKT XVI. Projev k biskupům z Ontaria, Kanady, při návštěvě *ad limina apostolorum* (8. září 2006). *L'Osservatore Romano* (9. září 2006), s. 9.

⁴³ II. Vatikánský koncil. Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, č. 8.

⁴⁴ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola*, č. 56.

Výchovné a vzdělávací společenství a pastorační povolání

40. Sdílené poslání žité společenstvím vychovatelů, tvořeném z laiků i zasvěcených, s aktivním vědomím jejich povolání, činí z katolické školy pedagogické prostředí vhodné pro *pastorační povolání*. Už svým složením ukazuje společenství vychovatelů katolické školy různost a komplementaritu povolání v církvi,⁴⁵ jejímž vyjádřením je i ono samo. V tomto smyslu se dynamika společenství při zkušenosti formace stává horizontem, v němž žák může zakusit, co znamená být členem širšího společenství, jímž je církev. Učinit zkušenost církve znamená setkávat se osobně s Kristem, který v ní žije. „Jedině v míře, v níž mladý učiní osobní zkušenost s Kristem, může skutečně pochopit jeho vůli, a tedy i své vlastní povolání.“⁴⁶ V tomto smyslu se katolická škola angažuje, aby vedla žáky k poznání jich samých, jejich postojů a vnitřních zdrojů a aby je vychovávala k zodpovědnému životu jakožto každodenní odpovědi na Boží volání. Tímto přístupem doprovází katolická škola žáky k vědomým životním volbám: aby následovali povolání ke kněžství nebo ke specifickému zasvěcenému životu, aby uskutečňovali své křesťanské povolání v rodinném životě, v zaměstnání i ve společnosti.

41. Každodenní dialog a porovnávání s laickými i zasvěcenými pedagogy, kteří vydávají radostné svědectví o svém povolání, snadněji orientuje mladého formujícího se člověka k tomu, aby uvažoval o svém životě jako o povolání, jako o společné cestě a zachytil znamení, jimiž Bůh vede jeho život k plnosti. Obdobně mu dá pochopit, jak potřebné je umět naslouchat, přijímat hodnoty do svého nitra, učit se přijímat úkoly a činit životní rozhodnutí.

42. Zkušenost formace v katolické škole tak vytváří znamenitou ochranu proti vlivu rozšířené mentality, jež vede především ty nejmladší k tomu, aby pohlíželi „na sebe a na svůj život jako na sled senzací, které je třeba prožít, a ne jako na úkol, který je třeba spl-

⁴⁵ Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici*, č. 20.

⁴⁶ BENEDIKT XVI. *Projev k seminaristům* (19. srpna 2005). AAS 97 (2005), s. 880.

nit“.⁴⁷ Zároveň přispívá k formování silných osobností, schopných odolávat vlivu oslabujícího relativizmu a žít důsledně požadavky svého křtu.⁴⁸

⁴⁷ JAN PAVEL II. Encyklika k stému výročí encykliky *Rerum novarum Centesimus annus* (1. května 1991), č. 39. Praha: Zvon, 1991.

⁴⁸ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola*, č. 12.

III. SPOLEČENSTVÍ OTEVÍRAJÍCÍ SE OSTATNÍM

43. Společenství, které žijí vychovatelé v katolické škole, přispívá k tomu, aby se celé prostředí výchovy stávalo společenstvím otevřeným pro vnější svět, a nikoli uzavřeným do sebe. *Vychovávat ve společenství a ke společenství* znamená orientovat studenty k tomu, aby autenticky rostli jako lidé, „aby se otevírali chápání reality a utvářeli si určitou představu o životě“, ⁴⁹ která by jim pomáhala rozšiřovat jejich pohled a srdce na okolní svět se schopností kritické interpretace, se smyslem pro zodpovědnost a s vůlí ke konstruktivnímu nasazení. Tato otevřenost ke světu se zakládá na dvou motivačních řádech – antropologickém a teologickém.

Antropologické a teologické základy

44. Lidská bytost jako osoba je jednotou duše a těla, která se uskutečňuje dynamicky skrze otevřenost člověka pro vztah s druhým. Pro osobu je utvářející *být s druhými* a *být pro druhé*, což se uskutečňuje v lásce. Právě láska vede osobu, aby postupně rozšiřovala škálu svých vztahů nad rámec soukromého života a rodinných citů, že získá ducha univerzality a alespoň ve své touze obejmeme celé lidstvo. V této pohnutce je obsažen silný formační požadavek – potřeba učit se chápat vzájemnou závislost světa, který je stále více zachvacován týmiž problémy globálního charakteru. Je to silné etické znamení pro lid naší doby a výzva opustit vizi člověka, která má tendenci chápat každého jen jako izolované individuum. Jedná se o požadavek formovat člověka jako osobu – subjekt, který v lásce utváří svou historickou, kulturní, duchovní a náboženskou identitu a přivádí ji k dialogu s druhými osobami v dynamice vzájemně dávaných a přijímaných darů. V kontextu globalizace je třeba formovat subjekty schopné respektovat identitu, kulturu, historii, náboženství a přede-

⁴⁹ *Tamtéž*, č. 31.

vším utrpení a bolesti druhého, s vědomím toho, že „všichni jsme zodpovědní za všechny“.⁵⁰

45. Tento požadavek získává další důležitost a naléhavost v perspektivě katolické *víry* prožívané v *lásce* církevního *společenství*. V církvi, která je místem společenství na obraz trojiční lásky, „pulzuje dynamika lásky vzbuzená Kristovým Duchem“.⁵¹ Duch působí jako „vnitřní síla“, která uvádí srdce věřících do harmonie se srdcem Kristovým a „proměňuje srdce církevní komunity, aby byla ve světě svědkyní lásky Otce“.⁵² Proto „ze společenství uvnitř církve se Boží láska svou povahou otevírá všeobecné službě a vede nás *k činným a konkrétním projevům lásky ke každému lidskému tvoru*.“⁵³ V tomto smyslu není církev cílem sama o sobě, ale existuje proto, aby ukázala světu Boha; existuje pro ostatní.

46. Katolická škola, jakožto církevní subjekt, se zároveň stává křesťanským kvasem ve světě. Žák se v ní učí překonávat individualismus a objevovat ve světle víry, že je povolán zodpovědně žít specifické povolání k přátelství s Kristem a k solidaritě s ostatními lidmi. Škola je v zásadě povolána k tomu, aby byla živým svědectvím Boží lásky mezi lidmi. Proto se může stávat prostředkem, jehož pomocí lze ve světle evangelia rozlišovat to, co je ve světě pozitivní, co je třeba změnit, a také nespravedlnosti, jež je třeba překonat. Rovněž obezřelé přijímání příspěvků ze světa do života školy živí otevřené společenství a napomáhá mu, zvláště v takových výchovných oblastech, jako je výchova k míru, ke společnému životu, ke spravedlnosti a k bratrství.

Tvůrci otevřeného společenství

47. To, že různé osoby s různým povoláním a rozdílného životního stavu sdílejí totéž výchovné poslání, je nesporně silným bodem kato-

⁵⁰ JAN PAVEL II. Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (30. prosince 1987), č. 38. *Sociální encykliky* (1891–1991), Praha: Zvon, 1996, s. 393.

⁵¹ BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, č. 28b.

⁵² *Tamtéž*, č. 19.

⁵³ JAN PAVEL II. *Novo millennio ineunte*, č. 49.

lické školy při její účasti na misijní dynamice církve a při otevřenosti církevního společenství vůči světu. Z tohoto pohledu první cenný přínos přichází ze společenství ve škole mezi laiky a zasvěcenými osobami.

Laici, kteří z důvodu svých rodinných a společenských vztahů žijí ponořeni do světa, mohou přispívat k otevřenosti společenství vychovatelů ke konstruktivnímu vztahu s kulturními, občanskými a politickými institucemi a s různými společenskými sdruženími, od nejméně formálních až po ty nejorganizovanější, které jsou přítomny na daném území. Katolická škola zajišťuje svou přítomnost na daném území také na základě aktivní spolupráce s ostatními výchovnými institucemi, především s katolickými centry vyšších studií, s nimiž ji spojuje zvláštní církevní vazba, s místními organizacemi a různými společenskými institucemi. Věrná své inspiraci přispívá v tomto prostředí k vytváření sítě vztahů, jež pomáhají žákům, aby dozrávalo vědomí jejich zařazení, a společnosti, aby rostla a rozvíjela se solidárním způsobem.

Také zasvěcené osoby, které jsou „opravdovým znamením Krista mezi lidmi“, ⁵⁴ mají účast na otevřenosti vnějšímu světu, aby sdílely hodnoty, jejichž nositeli jsou. Zvláště jim přináležejí, aby ukazovaly, že řeholní zasvěcení může každé kultuře říkat mnoho, protože pomáhá odhalovat pravdu o lidském bytí. Ze svědectví jejich evangelního života má být zřejmé, že „svatost je výzvou k nejvyššímu zlidštění člověka a dějin; je to projekt, který může vzít za svůj *každý* na této zemi.“ ⁵⁵

48. Jiný pilíř *otevřeného společenství* je tvořen vztahem mezi katolickou školou a rodinami, které jí svěřily výchovu svých dětí. Tento vztah se utváří jako plná účast rodičů na životě společenství vychovatelů, nejen z titulu jejich primární zodpovědnosti za výchovu dětí, ale i z důvodu, že sdílejí identitu a projekt charakteristický pro katolickou školu, který musejí poznávat a sdílet s niterným nasazením. Právě proto společenství vychovatelů vyčleňuje pro spolupráci mezi

⁵⁴ JAN PAVEL II. *Vita consecrata*, č. 25.

⁵⁵ KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Zasvěcené osoby a jejich poslání ve škole*, č. 12.

školou a rodinou faktický prostor ve *výchovném projektu*, který se má poznávat a uskutečňovat v duchu společenství a s přispěním všech, s rozlišováním zodpovědností, rolí a kompetencí. Rodičům zvláštním způsobem přísluší, aby obohacovali společenství okolo tohoto projektu, vytvářeli živé a výslovně rodinné ovzduší, jímž má být vychovávající společenství charakteristické. Z toho důvodu katolická škola ráda přijímá spolupráci rodičů a považuje za podstatný moment svého poslání také organickou službu *poskytování stálé formace rodinám*, aby je podpořila v jejich výchovném úkolu a posilovala stále větší soudržnost mezi hodnotami předkládanými školou a rodinou.

49. Sdružení a skupiny s křesťanskou inspirací, jež sdružují rodiče z katolických škol, představují další most mezi společenstvím vychovatelů a okolním světem. Taková sdružení a skupiny mohou posilovat pouto vzájemnosti mezi školou a společností, udržovat otevřenost společenství vychovatelů pro širší společenský kontext a zároveň senzibilizovat společnost a její instituce na přítomnost a činnost katolické školy na daném území.

50. I na církevní úrovni se společenství žité uvnitř katolické školy může a má otevírat k obohacující výměně v širším společenství s farností, diecézí, církevními hnutími a s univerzální církví. To znamená, že laici (vychovatelé i rodiče) i zasvěcené osoby patřící do společenství vychovatelů se mají významným způsobem podílet na životě místní církve i mimo zdi katolické školy. Členové diecézního kléru a laici z křesťanského společenství, kteří ne vždy mají patřičnou znalost o katolické škole, ji mají objevovat jako *školu křesťanského společenství* a jako živý výraz téže Kristovy církve, do níž patří.

51. Církevní rozměr společenství vychovatelů v katolické škole, je-li prožíván hluboce a autenticky, se nemůže omezovat jen na vztah s místním křesťanským společenstvím. Téměř svým přirozeným šířením má tendenci otevírat se k horizontům univerzální církve. V této perspektivě obohacuje mezinárodní rozměr mnoha řeholních rodin zasvěcené osoby o společenství s těmi, kteří sdílejí totéž

poslání v různých částech světa. Zároveň nabízí svědectví živé síly charismatu, které sjednocuje i za hranicemi rozdílů. Například formou účasti na formativních setkáních na regionální nebo světové úrovni mohou a mají mít podíl na bohatství tohoto společenství v univerzální církvi i laici (vychovatelé i rodiče), kteří při respektování svého životního stavu sdílejí výchovné poslání příslušných charismat.

52. V tomto uspořádání se katolická škola jeví jako vychovávající pospolitost, kde společenství s církví a společenství v poslání dozrává do hloubky a roste do šířky. Může se v ní žít společenství, které se stane účinným svědectvím o přítomnosti Krista žijícího mezi vychovateli sjednocenými v jeho jménu (srov. Mt 18, 20) a které právě díky tomu otevírá druhé k hlubšímu chápání skutečnosti a k přesvědčivějšímu nasazení pro obnovu světa. Vždyť, „když myslíme a žijeme v síle společenství s Kristem, tehdy se nám otevírají oči“⁵⁶ a chápeme, že „pravá revoluce a rozhodující změna světa přichází jediné od Boha“.⁵⁷

53. Společenství žité ve sboru vychovatelů, oživované a podporované laiky i zasvěcenými plně sjednocenými ve stejném poslání, činí z katolické školy prostředí vytvářející jednotu proniknutou duchem evangelia. Toto prostředí vytvářející jednotu se stává přednostním místem pro formaci mladých generací k budování světa založeného na dialogu a spíše na hledání společenství než protikladů; na soužití rozdílů spíše než na opozici mezi nimi. Tímto způsobem katolická škola, inspirována ve svém výchovném projektu *církevním společenstvím a civilizací lásky*, může do značné míry přispívat k osvětování myslí mnoha lidí, aby povstali „noví lidé a tvůrci nového lidství“.⁵⁸

⁵⁶ BENEDIKT XVI. *Homilie při modlitební vigílii v Marienfeldu* (20. srpna 2005). AAS 97 (2005), s. 892.

⁵⁷ BENEDIKT XVI. *Homilie při modlitební vigílii v Marienfeldu* (20. srpna 2005). AAS 97 (2005), s. 885.

⁵⁸ II. Vatikánský koncil. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, č. 30.

Závěr

54. „Ve světě, kde je kulturní výzva prvořadá, nejvíce provokativní a plná následků,⁵⁹ si je katolická škola vědomá závažných úkolů, kterým má čelit. I za dnešních okolností si udržuje svou nejvyšší důležitost.

55. Když je ožiována laiky i zasvěcenými osobami, které v upřímné jednotě žijí totéž povolání vychovávat a vzdělávat, ukazuje tvář společenství, které má tendenci se stále prohlubovat. Je to společenství, které dokáže být přívětivé pro mladé lidi ve fázi jejich růstu a skrze mateřskou péči církve jim dává pocítit, že Bůh má v srdci život každého svého dítěte. Dokáže začlenit mladé do globální formativní zkušenosti, aby ve světle Radostné zvěsti orientovala a doprovázela jejich hledání smyslu, které prožívají nevidaným a často mučivým způsobem, ale s alarmující naléhavostí. Je to společenství, které se zakládá na Kristu, uznává ho a všem a každému jej hlásá jako jediného a pravého Učitele (srov. Mt 23, 8).

56. Když odevzdáváme tento dokument všem, kteří žijí v církvi své výchovné a vzdělávací poslání, svěřujeme všechny katolické školy Panně Marii, Matce a Vychovatelce Krista i lidí, aby tak jako služebníci na svatbě v Káni se poslušně řídily její laskavou výzvou: „Udělejte všechno, co vám řekne,“ (Jan 2, 5) a byly tak spolu s celou církví pro lidi naší doby „domovem a školou společenství“.⁶⁰

Svatý otec při audienci udělené podepsanému prefektovi schválil předkládaný dokument a povolil jeho zveřejnění.

V Římě 8. září 2007 na svátek Narození Panny Marie.

kard. Zenon Grocholewski – prefekt
Mons. Angelo Vincenzo Zani – podsekretář

⁵⁹ JAN PAVEL II. *Projev k studentům, rodičům a učitelům katolických škol* (23. listopadu 1991), č. 6. AAS 84 (1992), s. 1136.

⁶⁰ JAN PAVEL II. *Novo millennio ineunte*, č. 43.

OBSAH

Úvod	3	
I. SPOLEČENSTVÍ PŘI VÝCHOVNÉM A VZDĚLÁVACÍM POSLÁNÍ		7
Církev jako tajemství společenství a poslání	7	
Vychovávat ve společenství a ke společenství	8	
Zasvěcené osoby a věřící laici společně ve školách	9	
II. CESTA FORMACE PRO VÝCHOVU VE SPOLEČENSTVÍ		12
Profesionální formace	12	
Teologická a duchovní formace	14	
Příspěvek zasvěcených osob ke sdílené formaci	14	
Příspěvek laiků ke sdílené formaci	16	
Formace k duchu společenství při výchově a vzdělávání	17	
Svědectví a kultura společenství	18	
Výchovné a vzdělávací společenství a pastorece povolání	20	
III. SPOLEČENSTVÍ OTEVÍRAJÍCÍ SE OSTATNÍM		22
Antropologické a teologické základy	22	
Tvůrci otevřeného společenství	23	
Závěr	27	

